

En rättvis ranking av hingstarna bidrag i aveln av kallblodstravare?

Av Hans-Erik Uhlin, maj 2011.

Människans lust att tävla och göra vinnarlistor är stor. Inte minst finns ett oändligt behov att med statistik visa på prestationer inom travsporten. En årligt emotsedd vinnarlista är hingstchampionatet. Vilken hingst har mestvinnande avkommor? Under senare år är det Moe Odin som dominerat kallblodsavel.

Men, vad säger dessa listor egentligen? Moe Odin har tack vare lyckade resultat också blivit fullbokad och avkommorna är många. Detta ger utslag när avkommornas inkomster summeras. Kan det vara så att vissa hingstar blir så populära att vinnarstatistiken i viss mån speglar mångfalden av avkommor och inte bara genkapaciteten i sig? Vissa hingstar, med färre avkommor, kanske aldrig får chansen att visa sin arvbarhet fullt ut.

Ett annat använt mått är intjänade pengar per avkomma. Detta illustrerar ett annat svårtolkat fenomen. Vi vet att prestationerna inom en årskull är mycket snett fördelat. Ett fåtal hästar presterar skyhögt över alla andra, under 2010 är Dotteryd Teddy en sådant exempel, medan en stor majoritet presterar ytterst lite eller inget på tävlingsbanan.

I en mer krävande analys är det klart att det finns ett antal faktorer att ta hänsyn till vid en rättvis värdering av avelshingstarnas bidrag. Vad gäller till exempel Vinvar är det uppenbart att en full värdering kan göras först efter ett antal generationer.

Vi ska här jämföra de 11 mest populära hingstarna för årskullarna från 2006 och 2007 med hjälp av en sammanvägning av flera faktorer. En presentation av valda faktorer görs i faktarutan. De 11 hingstarna har det gemensamt att de har minst 30 avkommor (i genomsnitt) för de valda åren. 3 av hingstarna är dock så nya att dom bara har avkommor från 2007 och senare. Elding har sin karriär bakom sig men finns med som en slags likriktare. Vi ska dock vara medvetna om att hans långa karriär helt naturligt medför en nedgång i konkurrensförmågan.

Tabellerna visar rankingen för de 11 hingstarna för dels 3-åriga respektive 4-åriga avkommornas prestationer. Rankingen görs efter en sammanläggning av placeringarna för de 6 valda kriterierna. Hingstarnas placering avseende varje enskild faktor kan enkelt studeras av läsaren.

Vi ska titta närmare på några resultat från sammanställningen.

Spikeld, en inte fullt ut använd hingst, toppar både tabellerna. Detta kan inte vara en slump, hingsten är en plusfaktor i aveln. En kritik som kan riktas mot Spikeld är en låg startprocent för kullen 2007. Detta justeras dock någorlunda för 4-årskullen. Hingstens resultat är konsekvent för alla intjäningskriterier, han ligger i topp.

För kullen 2007 är det uppenbart att de nya hingstarna Åsajerven, Alm Viktor och H.G.Balder presterar bra. Särskilt bra är startprocenten.

En tredje observation är Moe Odins placering för båda kullarna. Placeringarna är konsekvent i övre delen men inte i topp. Ger detta oss skäl till ovan nämnda kritik av en enkel listning av summa intjänade pengar med så varierande kullstorlekar?

En fjärde observation gäller Järvsöfaks. Uppenbarligen är hans resultat blandade. Toppresultat mixas med sämre resultat vilket ger honom en modest placering. Liksom Spikeld har han låg startprocent för 3-åringarna, som dock tar sig till godkänd nivå för 4-åringarna. *En faktor som kan spela in är att Järvsöfaks stomaterial, i huvudsak svenskt, i genomsnitt är sämre.* Detta KAN förklara hans placering.

Generellt gäller för den norska populationen en startprocent på 30-35% för 3-åringar och 35-40% för 4-åringar. Motsvarande för Sverige är 25-30% respektive 30-35%. 6 av 11 hingstar presterar bättre än det för kullen 2007 och alla 8 hingstar är bättre eller mycket bättre än genomsnittet för kullen 2006. Moe Odin utmärker sig konsekvent med relativt hög startprocent.

På grund av den skeva fördelningen av användningen av hingstarna kan vi inte utvärdera på ett rättvist sätt hingstar med färre avkommor än 30. Detta är synd då det mycket väl kan dölja sig hingstar med god förvrvningsförmåga som inte blir prövad. De resultat som visas i tabellerna gäller nu bara för två årskullar. En uppföljning är nödvändig för att få ett mer tillförlitligt resultat. Förhoppningsvis kan resultaten medföra en något mer nyanserad diskussion, analys och värdering av olika hingstars bidrag i aveln. I avgörandets stund måste ju tillgången på avelssto och uppfödarens mål bli avgörande.

Hingst	Ant	medelink	Rank	% start	Rank	% över	Rank	% över	Rank	% över	Rank	% över	rank	Total
	avkommor	start avk	1	avk 3 år	2	Över 50000	3	100 000 h o val	4	75 000 ston	5	250 000	6	rankplac
Spikeld	24	45141	4	25	9	50	1	17	1	17	1	17	1	17
Åsajerven	66	51861	1	40,9	3	33	5	3	5	7,6	2	1,5	6	22
Alm Viktor	46	44717	5	43,5	1	25	9	4,4	3	2,2	7	4,4	2	27
H.G. Balder	86	45755	3	43	2	32	6	1,4	9	2,9	5	1,4	7	32
Moe Odin	85	31119	9	40,2	4	28	7	5,1	2	0	9	3,1	3	34
Elding	47	29700	10	34	6	25	9	0	10	4,3	3	0	9	37
Mörtvedt Jerkeld	92	36909	7	29,4	7	26	8	3,3	4	0	9	2,2	4	39
Lome Elden	73	31700	8	34,3	5	24	11	1,6	8	3,3	4	1,6	5	41
Lome Kongen	48	47534	2	27	8	38	4	0	10	2,1	8	0	9	41
Bokli Eld	46	38100	6	23	10	41	3	2,3	7	2,3	6	0	9	41
Järvsöfaks	83	28256	11	20,5	11	47	2	2,4	6	0	9	1,2	8	47

Hingst	Ant	medelink	Rank	% start	Rank	% över	Rank	% över	Rank	% över	Rank	% över	rank	Total
	start avk	start avk	1	avk 4 år	2	100000	3	175 000 h o val	4	125 000 ston	5	350 000 alla	6	rankplac
Spikeld	45	111533	2	48,9	6	27	5	13,6	1	4,6	2	9,1	1	17
Elding	73	90879	5	58	3	38	1	8,2	2	6,9	1	0	7	19
Lome Kongen	79	93612	4	55,7	4	36	3	7,6	3	2,5	6	5,1	2	22
Moe Odin	102	101864	3	64	1	29	4	5,1	5	0	7	3,1	4	24
Järvsöfaks	74	113668	1	43,2	7	19	7	5,4	4	2,7	5	4,1	3	27
Alm Viktor	56	81937	6	53,6	5	37	2	3,6	6	3,6	3	1,8	6	28
Lome Elden	91	56118	7	62,6	2	23	6	2,2	7	3,3	4	0	7	33
Bokli Eld	40	33891	8	42,5	8	6	8	0	8	0	7	2,7	5	44
Åsajerven		Ej												0
H.G. Balder		Ej												0
Mörtvedt Jerkeld		Ej												0

Så här är tabellerna och rankingen gjord

Rankingen är gjord baserad på 6 olika kriterier. För varje kriteriefaktor har hingstarna rankats från placering 1 och uppåt. Vid lika tal erhålls samma ranking. Därefter summeras rankingtalet för alla 6 kriterier, en sammanlagd ranking. Hingstarna är listade efter totalsumman där lägst tal är bäst.

I kolumn 2 visas hingstarnas totala antal avkommor i Norge och Sverige tillsammans.

Kriterie 1; Summan av alla startande avkommors inkjörda medel i norska kronor, *exklusive den mestvinnande avkomman*, dividerat med antal startande avkommor. OBS! I snedfördelad statistik är detta en åtgärd för att undvika effekter av detta. En avkomma med exceptionellt hög inkomst kan, speciellt vid färre antal avkommor, ge sken av att flera avkommor tjänar bra med pengar i genomsnitt.

Vi räknar här också bara med avkommor som startat. Resultatet i denna kolumn bör därför utvärderas i kombination med andelen startande avkommor. En särhållning av dessa två faktorer ger mer information än om all intjäning divideras med totala antalet avkommor.

Kriterie 2; Andel, i procent, av totala antalet avkommor som noterats för start.

Kriterie 3; Andel av startande avkommor som tjänat mer än 50 000 nkr (för 3-åringar) respektive 100 000 nkr (för 4-åringar). Detta kan betraktas som en miniminivå för att en amatörtränad häst ska tjäna in åtminstone de direkta kostnaderna.

Kriterie 4 och 5. Andel av startande som tjänat mer än angivna summor. Summorna är angivna som intjäningskrav för att hästar i proffsträning ska "gå ihop" någorlunda.

Kriterie 6; Andel startande avkommor som kan sägas ha "stjärnstatus" för resp årgång.

SPIKELD - faktaruta

Spikeld efter Elding och undan Spikdona intar två förstaplatser i denna ranking. Spikdona, själv en lysande travare har en guldkantad men något avvikande härstamning. Fadern Eldon blev, trots en synnerligen stark travstam, själv kanske inte en stjärna i aveln. Han är däremot far till både Spikdonna och Linsi varför vi kan anta att hans starka gener bevisats och förts vidare.

Spikelds morslinje går tillbaka via Guri e. Staur Sprakar (en tunghäst) till stammodern Kora efter Kong Ring. Med en inledning med Marmon f.1943 efter Kong Gyller (linjeavlade på Kong Salomon(en tunghäst)) har morslinjen hittills gett totalt 23 kårade hingstar och ett antal goda travare.